

«Через Крути - до майбутнього»

Книжки про захисників незалежності

Семен Збараський «Крути: У 40-річчя Великого Чину»

Мюнхен-Нью-Йорк: Шлях молоді, 1958. – 104 с.

До книжки **Семена Збараського** увійшли результати 40-річного документального дослідження бою під Крутами. Цей псевдонім належить вихованцю Станиславівського (зараз – Івано-Франківського) Пласту **Данилу Чайковському**. Вступивши до українського націоналістичного підпілля, він спеціалізувався на редакторській діяльності. Зокрема, разом зі **Степаном Бандерою** редагував гумористичне видання СУНМ (Союзу Української Націоналістичної Молоді) «Гордість Нації». Учасник Центральної похідної групи ОУН, в'язень німецького концтабору.

«Крутянська подія»

Упор. В. Зарицький. – Чикаго, 1972. – 58 с.

Видання містить свідчення учасників бою під Крутами та військових діячів часів Української революції. Упорядник **Володимир Зарицький** виявив і спростував найбільш поширені стереотипи щодо фальсифікації крутянського бою. Представлені матеріали доводять, що оборона Бахмацького залізничного вузла була покладена на курсантів Військової школи імені Хмельницького, що сил явно було недостатньо і тому було вирішено відступити від Бахмача. На допомогу їм прибула сотня Студентського

курень (до 130 осіб). Проте основний тягар бою винесли курсанти. Саме серед них було найбільше втрат, тому, на думку упорядника, немає підстав стверджувати лише про втрати «одних тільки студентів». Також він звертає увагу на те, що у Студентській сотні не було «напівдтей», більшість її учасників мали військову підготовку і навіть встигли повоювати на фронтах Першої світової війни.

«Герої Крут: Лицарський подвиг юних українців 29 січня 1918 року»

Упор. І.Ільєнко. – Дрогобич: Відродження, 1995. – 348с.

У збірнику подані спогади учасників бою під Кругами, статті та виступи щодо крутянських подій **Михайла Грушевського, Дмитра Дорошенка, Сергія Єфремова, Євгена Маланюка, Людмили Старицької-Черняхівської**, а також художні твори, присвячені крутянцям. Упорядкував і підготував тексти, написав вступну статтю та примітки **Іван Ільєнко**.

«Крути: 29 січня 1918 р.»

Передм. І. Юхновського, упоряд. О. Бойко. – К.: Вид-во ім. Олени Телізи, 2007. – 95 с.

Видання присвячене 90-ій річниці бою під Крутами і містить спогади очевидців подій – учасників крутянського бою.

«Героїка трагедії Крут»

Київ: ПП Сергійчук М. І., 2008р. — 488 с.

Книжка містить як спогади учасників бою під Крутами, так і роздуми сучасників. У ній є поетичні та публіцистичні тексти. Матеріали подаються, як правило, в оригіналі, раніше вони друкувалися лише в еміграції і часто без повних імен авторів.

«Крути: Збірка у пам'ять героїв Крут»

Упор. Зінкевич О., Зінкевич Н. – К.: Смолоскип, 2008. – 422 с.

До збірки увійшли найрізноманітніші матеріали. Це й історичні документи та статті, і художні твори, але насамперед – публіцистика різних часів. Найцінніша частина книжки – спогади учасників бою. Багато матеріалів, узятих із важкодоступних діаспорних видань, опубліковані в Україні вперше. Також книжка містить анотований іменний покажчик авторів збірника та історичних осіб, причетних до бою під Крутами. Крім цього, вперше було опубліковано бібліографію матеріалів, які стосуються бою.

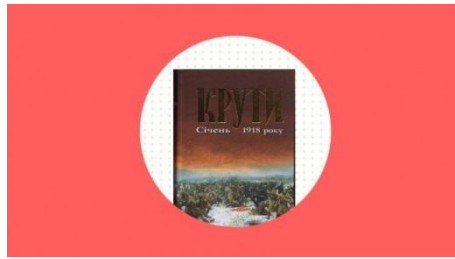
«Українська революція 1917-1921: Подвиг героїв Крут»

Матеріали наук. читань / Відп. ред. В. Ф. Верстюк. – К.: Вид-во ім. О. Теліги, 2008. – 176 с.

Збірник містить матеріали наукових читань на однойменну тему, які відбулися 24 січня 2008 року у Ніжині. Статті присвячені проголошенню незалежності Української Народної Республіки, битві під Крутами, відображенню цих подій в історичній пам'яті українців та іншим подіям Української революції 1917-1921 років.

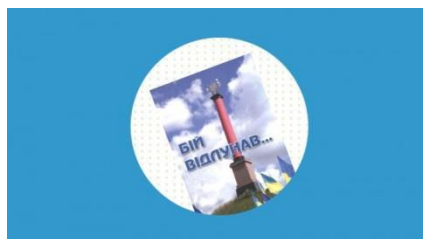
«Крути: Січень 1918 року»

Документи, матеріали, дослідження, кіносценарій / Упор.: Я. Гаврилюк. – К.: Просвіта, 2008. – 840 с.

До книжки увійшли невідомі і маловідомі документи, матеріали, свідчення, спогади учасників бою під Крутами, а також статті та виступи **Сергія Єфремова, Дмитра Дорошенка, Михайла Грушевського, Євгена Маланюка, Людмили Старицької-Черняхівської** та інших видатних особистостей доби Української революції 1917—1921 років. Збірник упорядковано у хронологічному порядку, починаючи з кінця 1917-го по 2008-ий. Завершує видання кіносценарій «Крути».

«Бій відлунав...»

Упор. В. О. Рог. — Чернігів: Десн. правда, 2008. — 96 с.

Книжка вийшла в Чернігові до 90-річчя подій під Крутами. Упорядник видання – відомий громадський діяч, редактор тижневика «Шлях перемоги» – **Віктор Рог** зібрав історичні есе, спогади, поетичні посвяти, спогади з періодичних видань.

«Крути: проблеми державотворення – від доби Української революції 1917-1921 років до сьогодення»

Матеріали Всеукраїнської наукової конф. Крути, 29 січня 2009 р. / Всеукраїнське т-во «Просвіта», Чернігівська обл. орг., Ніжинська міськрайонна благодійна орг. «Благодійний фонд «Ніжин»; упоряд. В. Чепурний. – Чернігів; Ніжин: Сівєрщина, 2011. – 135 с.

Збірник підготовлений на основі виступів на однойменних читаннях, які були проведені 29 січня 2009 року у селі Крути. Учасники наукового форуму аналізували феномен подвигу героїв Крут у контексті Української революції 1917-1921 років і на тлі сучасної української історії.

«Бій під Крутами в національній пам'яті»

Збірник документів і матеріалів / Упорядн.: О. М. Любовець (керівник), О. М. Березовський, С. В. Бутко, А. О. Тищенко, І. В. Цимбал. Український інститут національної пам'яті. – К.: ДП НВЦ «Пріоритети», 2013. – 288 с.

Видання містить архівні документи, спогади, фотодокументи, які показують особливості відбиття в національній пам'яті крутянських подій, формування культу Героїв Крут та заходи щодо їхнього вшанування.

«Бій під Крутами»

Ю. В. Сорока. – Харків: Фоліо, 2014. – 121 с.

У книжці змальовується історичний контекст крутянських подій, публікуються спогади очевидців та список встановлених учасників бою.

Євген Маланюк «Крути: народини нового українця»

Упор., авт. передм. П. М. Мовчан. – Київ: Просвіта, 2015. – 36 с.

Аналізуючи військово-політичну ситуацію зими 1918-го, критикуючи владу Центральної Ради, **Євген Маланюк** зазначає, що саме в той час народився тип «нового українця, який боронив свою Вітчизну зі зброєю в руках». І яким би не був цінним Четвертий універсал, яким 22 січня було проголошено незалежність України, він мало чого був би вартий, якби не бій української молоді під Крутами.